

แนวปฏิบัติกรขอจดอนุสิทธิบัตรจากผลงานวิจัย

การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาถือเป็นกระบวนการสำคัญในการปกป้องงานวิจัยจากการถูกลอกเลียนแบบและนำไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต จากประสบการณ์ในการดำเนินการจดอนุสิทธิบัตรซึ่งเป็นผลมาจากงานวิจัยที่ได้รับทุนจากสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (สวก.) และบริษัทเอกชน ทำให้ทราบว่ากระบวนการการจดสิทธิบัตรนั้นต้องอาศัยความเข้าใจในด้านกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาพอสมควร ในขั้นแรกผู้วิจัยต้องระบุก่อนว่าทรัพย์สินทางปัญญาที่ต้องการคุ้มครองนั้นเป็นแบบใด ในส่วนของงานวิจัยในมหาวิทยาลัยโดยมากมักเป็น สิทธิบัตรการประดิษฐ์ สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์หรืออนุสิทธิบัตร โดยสิทธิบัตรการประดิษฐ์หมายถึงการคุ้มครองกลไก กระบวนการผลิตและโครงสร้างของผลิตภัณฑ์เป็นหลัก สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นการคุ้มครองรูปร่าง รูปแบบและสีภายนอกของผลิตภัณฑ์ ส่วนอนุสิทธิบัตรนั้นเป็นการคุ้มครองงานวิจัยที่เป็นการประดิษฐ์ที่ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีสูงมากหรือมีลักษณะเป็นการปรับปรุงเทคโนโลยีเดิมที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในส่วนของงานวิจัยที่ผู้เขียนยื่นขอการคุ้มครองมีลักษณะเป็นอนุสิทธิบัตรเนื่องจากการเป็นการนำระบบที่มีอยู่เดิมมาปรับปรุงเพื่อให้สามารถใช้งานที่มีความจำเพาะได้ นอกจากนี้หากทรัพย์สินทางปัญญามีความเกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิต กล่าวคือจุลินทรีย์ พันธุกรรมพืชและสัตว์ก็อาจมีขั้นตอนที่แตกต่างจากการขอคุ้มครองผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีชีวิต

อีกหนึ่งขั้นตอนสำคัญในการยื่นขอความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาคือการการสืบค้นข้อมูลเพื่อตรวจสอบความซ้ำซ้อนของผลิตภัณฑ์ ขั้นตอนนี้ผู้ที่ยื่นขอความคุ้มครองจำเป็นจะต้องเข้าไปตรวจสอบในฐานข้อมูลโดยในส่วนของ สวก. ฐานข้อมูลที่แนะนำให้ตรวจสอบได้แก่

- Google
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา (<http://patentsearch.moc.go.th/DIPSearch/>)
- องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (<http://www.wipo.int/pctdb/en/>)
- สิทธิบัตรยุโรป (http://worldwide.espacenet.com/quickSearch?locale=en_EP)
- สิทธิบัตรอเมริกา (<http://patft.uspto.gov/netahtml/PTO/search-bool.html>)
- สิทธิบัตรญี่ปุ่น (<http://www19.ipdl.inpit.go.jp/PA1/cgi-bin/PA1INIT>)
- สิทธิบัตรเกาหลี (<http://k2epat.kipris.or.kr/k2epat/searchLogina.do?next=GeneralSearch>)

ผู้ที่ยื่นขอความคุ้มครองจำเป็นจะต้องวิเคราะห์ความเหมือนและความต่างระหว่างผลิตภัณฑ์ที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่และผลิตภัณฑ์ที่มีการคุ้มครองอยู่แล้วเพื่อให้มั่นใจว่าจะไม่มีความซ้ำซ้อนเกิดขึ้น ทั้งนี้ควรระวังไว้เสมอว่ามีโอกาสน้อยมาก ๆ ที่สิ่งประดิษฐ์ที่เกิดขึ้นใหม่จะไม่มีซ้ำซ้อนใดๆเลยกับสิ่งประดิษฐ์ที่ถูกคุ้มครองแล้ว ดังนั้นหากสืบค้นแล้วไม่เจอข้อมูลของสิ่งประดิษฐ์ที่ใกล้เคียงกันควรพิจารณาเปลี่ยนการใช้คำสำคัญในการสืบค้น

ในปัจจุบันการยื่นขอคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาได้กลายมาเป็นเครื่องมือหลักที่ช่วยในการปกป้องผลประโยชน์จากงานวิจัยทั้งที่ทำโดยมหาวิทยาลัยเองและที่ทำร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจ ดังนั้นในส่วนของมหาวิทยาลัยเองก็ควรต้องมีหน่วยงานหรือบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในประเด็นดังกล่าวเพื่อให้สามารถให้คำแนะนำแก่นักวิจัยได้อย่างถูกต้อง